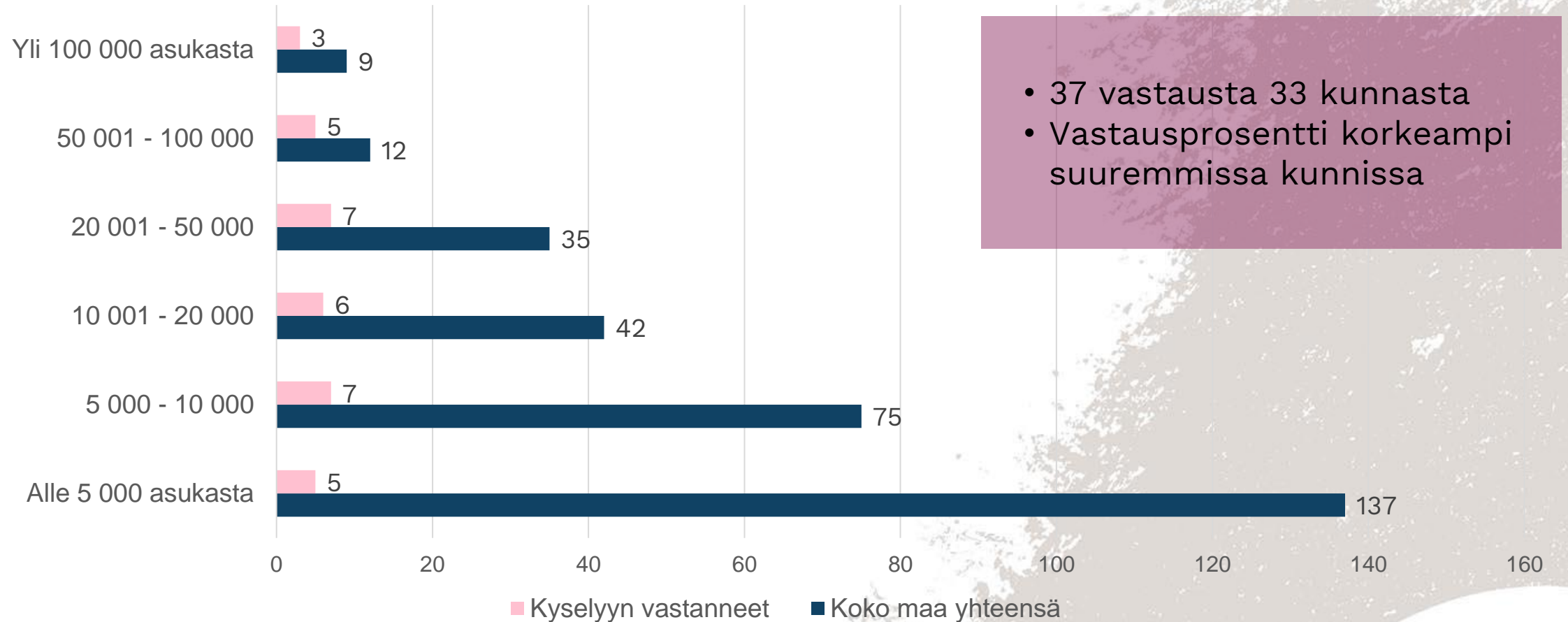

Luontotiedon hallinta

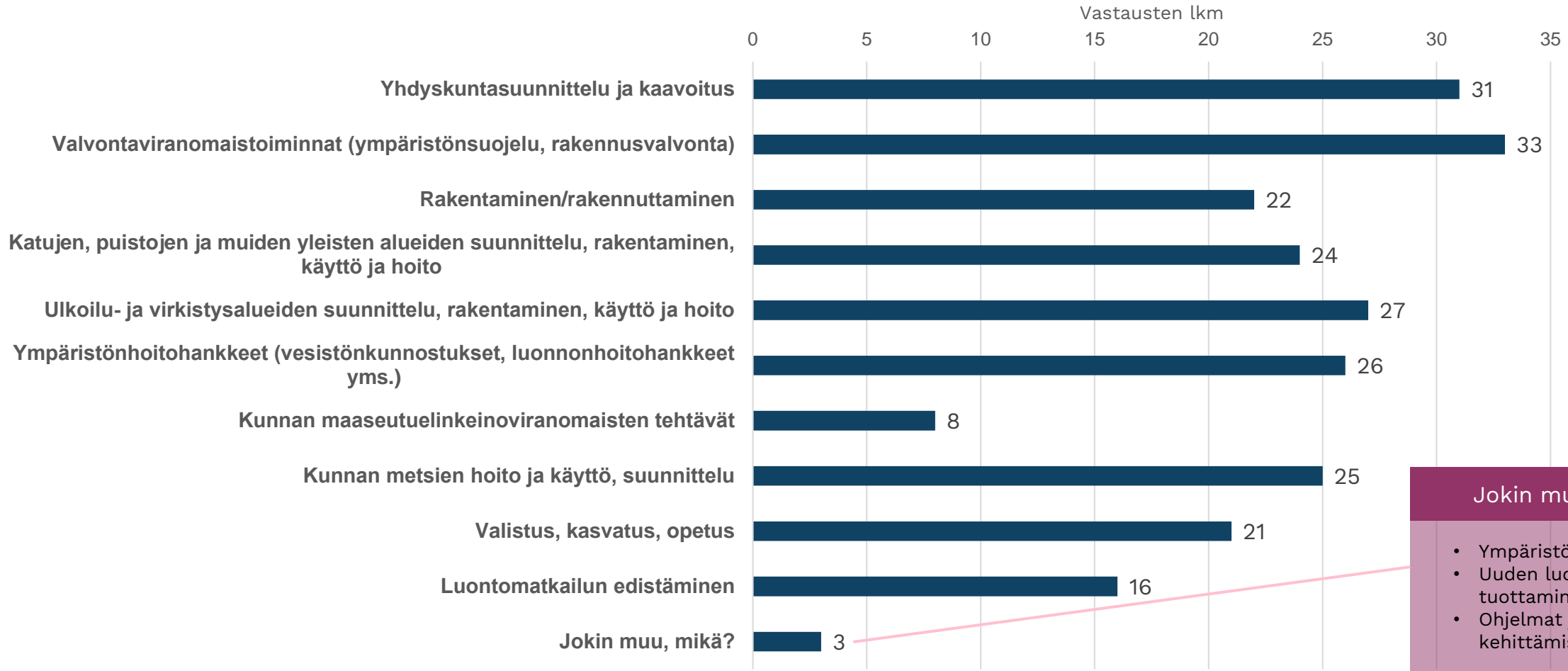
Kysely kunnille 11/2020

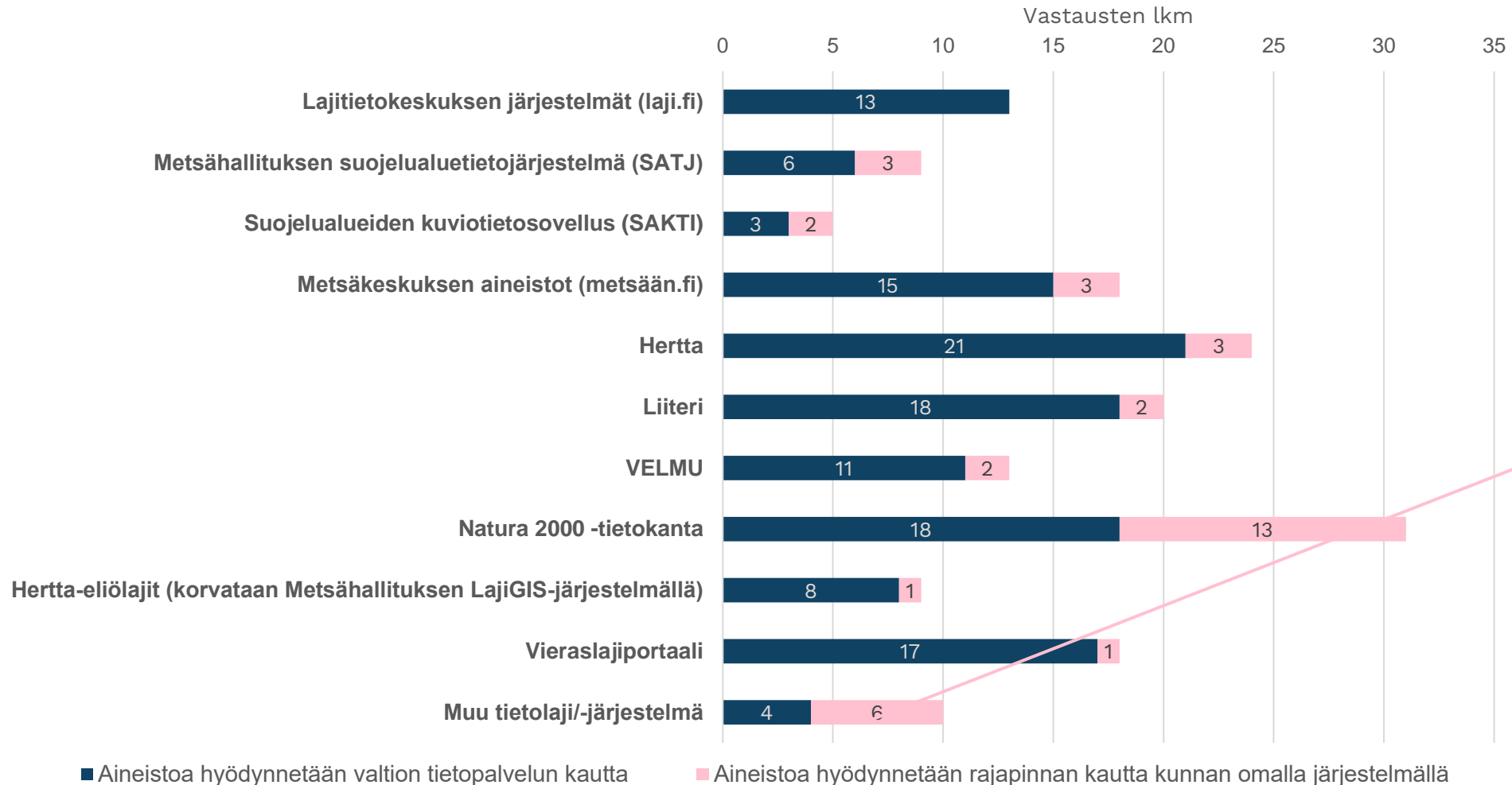
Taustatietoa kyselyyn vastanneista kunnista

1.1 Mihin luontotietoja tarvitaan/hyödynnetään kunnassanne?

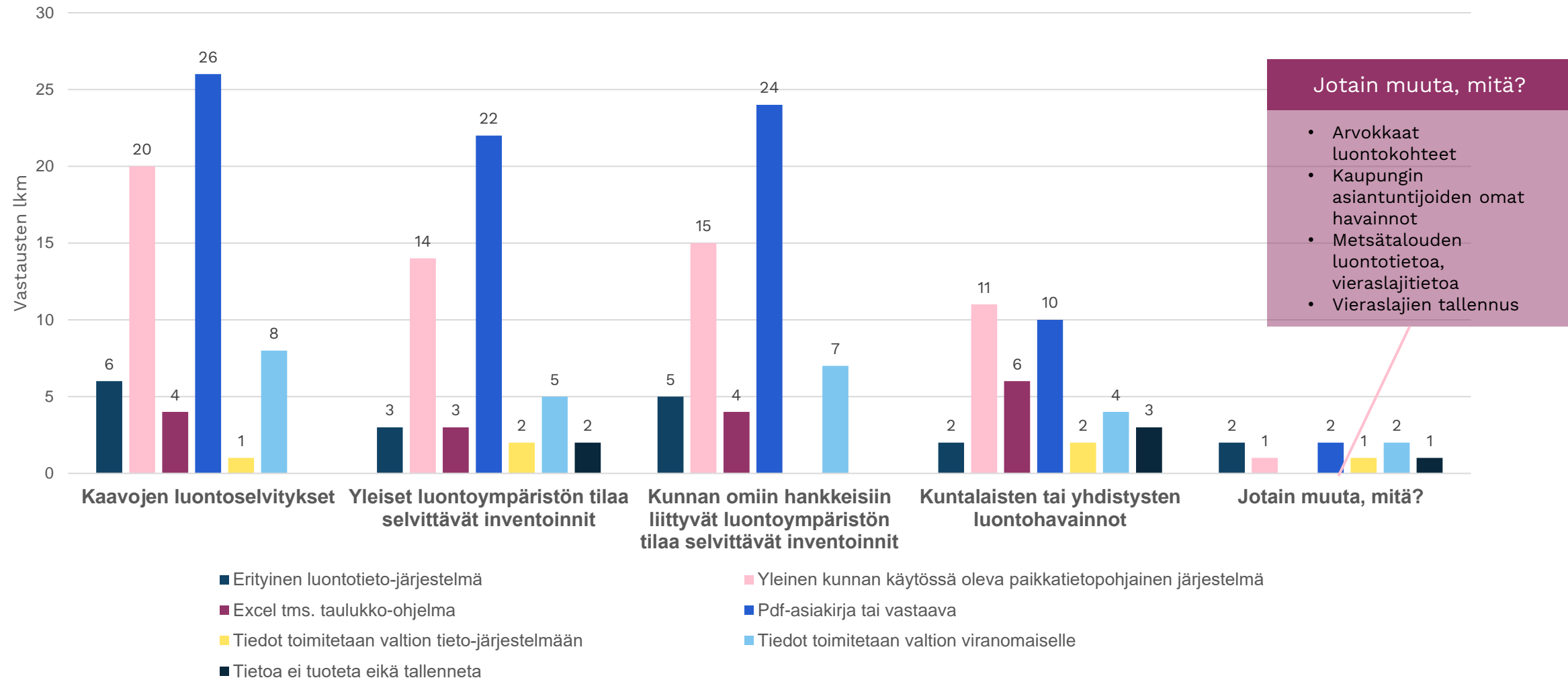
1.2 Mitä valtion tietovarantoja/-järjestelmiä kunnassanne käytetään?

Muu tietolaji/järjestelmä

- Sykkeen ja ELY-keskuksen muut aineistot
- Oiva-aineistot
- Syken uhanalaistiedot
- Kaikki SYKEN kautta tarjottavat avoimet aineistot ja karttapalvelut. Myös esim. suojelualueiden kuviotiedot
- Karpalo
- Paikkatietoikkuna
- Pohjavesialueet ym.-paikkatietoikkuna, Karpalo, Lapio-latauspalvelu, Paituli, Avoimet aineistot, esim. LUKE, GTK, Metsäkeskus, Riistakeskus

2.1 Mitä luontotietoa kunnassanne on tuotettu/kerätty ja mihin tiedot on tallennettu?

2.2 Mitä luontotietoja kunnan olisi tarkoituksenmukaista tuottaa itse?

- **Kaavoitus, maankäyttö, kunnan omat hankkeet (9 mainintaa)**
  - *”Ainakin kaikki mitä kaavoituksen yhteydessä tulee ilmi.”*
  - *”Luontoselvityksissä tai vastaavissa selvitettäviä tietoja, jotka vaikuttavat kunnan maakäytön suunnitteluun.”*
  - *”Kaavoitukseen ja muihin kunnan omiin hankkeisiin liittyvät luontotiedot.”*
- **Paikallisesti arvokkaat luontokohteet (3 mainintaa)**
  - *”Saimaan saaret ja rannat.”*
- **Merkittävät viheryhteydet ja paikalliset ekologiset yhteydet (3 mainintaa)**
- **Uhanalaiset lajit ja direktiivilajit (esim. liito-oravat) (3 mainintaa)**
  - *”Liito-oravien ydin- ja elinalueet ja yhteydet taajama-alueilla.”*
  - *”Uhanalaisten lajien tilan seuranta.”*
- **Vieraslajit (3 mainintaa)**
  - *”Vieraslajeista olisi hyvä tuottaa tietoa myös kunnan toimesta - kysellä kaupunkilaisilta ja kartoittaa tilannetta.”*

3.1 Mitä haasteita luontotiedon saatavuudessa/hyödynnettävyydessä on ollut?

- **Tiedon pirstaleisuus (17 mainintaa)**
  - *”Luontotiedot ovat hajallaan valtion eri organisaatioissa! Kokoava tietokanta puuttuu.”*
  - *”Luontotietoa on saatavilla monesta eri lähteestä, ja siksi sen hyödynnettävyys on ollut hankalaa.”*
  - *”Tieto on hajallaan ja tieto siitä, mistä sitä löytää on vaikeasti saatavilla.”*
- **Tiedon ajantasaisuus (7 mainintaa)**
  - *”Aineistojen vanhentuminen ja sen huomioiminen tulkinnassa. Koontianalyysien teko hankalaa, koska aineistot eri lähteissä ja ajantasaisuudeltaan eri tasoisia.”*
  - *”Aineistojen vanhentuminen ja sen huomioiminen tulkinnassa. Koontianalyysien teko hankalaa, koska aineistot eri lähteissä ja ajantasaisuudeltaan eri tasoisia.”*
- **Tietoa vaikea saada/käyttää (7 mainintaa)**
  - *”Vaikeaa löytää ajantasaista ja hyödynnettävää tietoa kansallisista tietopankeista (mitä kaikkia tietokantoja/aineistopalveluita on olemassa, miten tietoja tulisi hyödyntää, epäselvyys latauspalveluiden ja katselupalveluiden välillä - ladattavaa paikkatietoaineistoa voi olla vaikea löytää).”*

3.2 Miten kehittäisit luontotiedon hallintaa/hyödyntämistä/digitalisaatiota valtakunnallisesti?

- **Kaikki tiedot samaan paikkaan (15 mainintaa)**
  - ” Kaikki valtion hallinnoima luontotieto pitäisi olla kunnille hyvin helposti saatavissa ja yhdessä paikassa. Myös kuntien tuottama luontotieto olisi saatava muiden tahojen käyttöön.”
  - ” YKSI YHTEINEN KAKSISUUNTAINEN RAJAPINTA, jonka kautta voi hakea valtion eri organisaatioiden tietoa ja jolla voi siirtää tarvittaessa kunnan tuottamaa tietoa valtiolle.
- **Tiedon saavutettavuuden, käytettävyyden ja avoimuuden parantaminen (8 mainintaa)**
  - ” Luontotietoa tulisi jakaa selkeämmin ja avoimemmin eri viranomaisten kesken. Onneksi on viitteitä, että kehitys on kulkemassa jo tähän suuntaan.”
  - ” Helposti käytettävät rajapinnat, myös mahdollisuus saada sitä kautta aineistoja näkyville omaan karttapalveluun. Luontotiedon hyödyntämisen kehittämisessä sen huomioiminen, että luontoselvityksiä tekevät usein konsultit, joilla tulee olla tarvittava tieto aineistoista ja pääsy niihin.”

3.3 Mitä luontotietoja olisi tarvittu, mutta niitä ei ole ollut saatavilla?

- **Uhanalaiset ja suojellut lajit (7 mainintaa)**

- *”Uhanalaisten lajien ajankohtaisen tiedon saatavuudessa voi olla puutteita. Uhanalaistietokannan täydentymisestä ei kunnassa välttämättä tiedetä jos tieto menee vain valtion ylläpitämään tietokantaan ja pääsy valtion tietokantaan on hankalaa.*
- *” Uhanalaistietoja ei saa suoraan seudullisen toiminnan eri kunnissa, vain erikseen pyytämällä.*

- **Kattavat ja ajantasaiset tiedot (4 mainintaa)**

- *” Luontotiedon yleinen kattavuus ei riitä ilman lisäselvityksiä.”*
- *” Luontotieto on aina aikaan sidottu - asiantuntijatietaa tarvitaan sen hetken tilanteesta, jolloin alueelle suunnitellaan tai toteutetaan jotain.”*

3.4 Mitä uusia luontotietoja tarvittaisiin?

- **Uhanalaiset ja direktiivilajit (4 mainintaa)**
  - *”Uhanalaisten luontotyyppien asemaa pitäisi parantaa, sijaintitiedoilla vaikuttavuutta maankäytön suunnitteluun.”*
  - *”Seudulliset ja valtakunnalliset lajistaselvitykset valtakunnallisesti huomioitavista lajeista, esim. direktiivilajit.”*
- **Laji- ja luontotyyppitiedot (4 mainintaa)**
  - *”Laji- ja luontotyyppitiedot tehokkaammin jakoon ja käyttöön.”*
  - *”Luontotyypeistä puuttuu kartoitettua tietoa.”*
- **Vesistöt, vesiluonto (3 mainintaa)**
  - *” Ainakin vesiluontotyypeistä tarkempia lajistonselvityksiä (norot, lähteet), näistä tieto usein vajavaista.”*

Kuntaliiton näkökulmia luontotiedon hallinnasta

- Kunnille ei tule säätää erillisiä lisätehtäviä luontotiedon tuotannon osalta
- Kunnat hankkivat luontotietoja kaavoitus- ja muiden hankkeiden yhteydessä -> Nämä kuntien hankkeissa kerättävät/hankittavat luontotiedot **tulisi saattaa keskitettyyn tietopalveluun muidenkin saataville**. Maakuntakaavaa varten tehdyt selvitykset tulisi välittyä asemakaavahankkeisiin.
- Jos tilataan konsultilta, tulee hankinnassa aina muistaa 'vaatia' tiedot sellaisessa **muodossa**, että ne saadaan nopeasti vietyä kokoavaan tietopalveluun.
- Päällekkäisen työn/**päällekkäisten inventointien estäminen** kokonaistehokkuuden kannalta tärkeää -> miten jaetaan eri toimijoiden (valtion organisaatiot, maakunnat, kunnat) kesken tietous tehdyistä inventoinneista, selvityksistä jne. Päällekkäisiä inventointeja ei kannata tilata.
- Valtion tietovarannot ja niiden tietosisällöt tulisi selkiyttää, tiedon **löytymisen pitää olla helppoa**. Kaikki tiedot tulisi tarjota myös **rajapintojen kautta** käytettäväksi esimerkiksi paikkatietojärjestelmien kautta.
- Liikkuvien lajien osalta tehokkaampaa kerätä tietoja **yhtä kuntaa laajemmalla** alueelta valtion organisaation toimesta. Selvitettävä tuotanto eri tyyppisten tietojen osalta.
- Huomioitava tiedon muuttuvuus ja **jatkuvan ylläpidon/inventoinnin tarve**.
- Suurilla kunnilla eniten resursseja, mutta köyhimmillä kunnilla saattaa juuri olla eniten suojeltavaa luontoa, esim. Lapin kunnat tai saaristokunnat. Miten huomioidaan?
- Kehitetään 'kestävän digitalisaation' periaattein eri tietoryhmien tiedontuotantomenetelmät ja **helppokäyttöiset jakelukanavat**.
- Valtakunnallista **tiedonhallintaa** kehitettävä yhdessä.
- **Yhteistyötä** lisättävä.
- Yhteiset EU-hankkeet?
- **Tiedotusta ja ohjeistusta** lisättävä.

Kehitystarpeet

Valtakunnallisten tietovarantojen käytön kehittäminen

- Luontotiedon löydettävyyden parantaminen, tieto siitä mitä tietoja on missäkin tietovarannossa saatavilla ja tämän tiedon **löytyminen keskistetystä paikasta** (huom. Itse tiedot voivat olla eri tietovarannoissa)
- Tieto tietovarantojen **sisällöstä, laadusta ja ajantasaisuudesta** pitäisi olla helposti löydettävissä, luontotieto on aina aikaan sidottu
- Kattavampia tietoja toivottiin erityisesti: Uhanalaiset lajit, luontotyyppitiedot, vesiluontotyytit
- Osa selvityksistä on kustannustehokkaampaa tuottaa yhtä kuntaa suuremmilta alueilta valtion toimesta
- **Ohjeistus ja koulutus:** kunnissa laajasti tietoisuus siitä, mitä tietoja on saatavilla ja miten niitä käytetään esim. rajapinnan kautta, koulutusta kunnan eri substansseille: kaavoitus, paikkatietoasiantuntijat, rakennusvalvonta, kuntatekniikka, kulttuuripalvelut, opetustoimi jne.

Kunnat luontotietojen tuottajina

- Kunnan teettämien luontotietoselvitysten **välittäminen muidenkin käyttöön** valtakunnallisiin tietovarantoihin
- Ohjeistus siitä, **minkälaisina tiedot kannattaa tilata** kun teetetään selvityksiä: mitä tietoja pitää sisällään, minkälainen rakenne, missä muodossa, paikkatietopohjaisuus, oikeudet jakaa muille ja julkaista jne. Hankintaohjeistus lisäisi yhteensopivuutta.
- **Kunnan julkaisujärjestelmien- tai prosessien kehittäminen:** tavoitteena tulisi olla, että luontoselvitys välittyisi kunnasta valtakunnallisen palvelun saataville **automaattisesti**, ei erillistä tiedon 'toimittamista'
- **Kunta-valtio-yhteistyö:** valtakunnallisen tiedonhallinnan, yhteensopivuuden ja ohjeistuksen kehittäminen
- **Ohjeistus ja koulutus**